

Messadi pertuccont la radunonza communal da venderdis, ils 12 da december 2025, allas 20.15, en la fermata

Preziadas votantas e preziai votants

A caschun dalla radunonza communal vegnan presentadas las suandontas fatschentas:

Tractanda 2

Presentaziun ed approvaziun dil preventiv 2026

Nus tarmettein il preventiv a tuttas casadas e publichein el era sin la pagina-web dalla vischnaunca www.falera.net. Ulteriurs exemplars san ins retrer dall'administraziun communal.

A caschun dalla radunonza communal vegn dau scleriment davart il preventiv.

La suprastonza communal propoia d'approbar il preventiv 2026.

Tractanda 3

Fixar il pei da taglia 2026

a) taglia sin gudogn e facultad

La suprastonza communal propoia da schar il pei da taglia dalla taglia sin gudogn e facultad per igl onn 2026 sin 65 % dalla taglia cantunala semplia.

b) taglia sin schischom

La taglia sin schischom duei importar sco tochen dacheu 1.25 ‰ dalla valur fiscala.

Tractanda 4

Approbaziun dil credit per sanar las vias communalas

Las lavurs vid la Via Paliu (zona da contribuziun 9) ein terminadas. Il quen final per las contribuziuns da perimeter per la Via Paliu vegn fatgs duront igl'emprems quartal dil 2026. Avon che tarmetter ils quens definitivs vegn il quen total exponius publicamein duront 30 dis.

Ultra da quei ei la Via Dual sut / tochen la Via Samun (zona da contribuziun 5) inclusiv las lingias industrialas vegnida terminada tochen e cun la stresa da basa. Las lavurs finalas cun il catram fin succedan la primavera/stad 2026. Las contribuziuns da perimeter per la zona da contribuziun 5 vegnan incassadas aschigleiti che las lavurs ein terminadas ell'entira zona respectiva.

Per che las vias communalas sappien vinavon vegnir sanadas mintg'onn sco planisau, instradein nus ussa las proximas etappas.

Per igl'onn da construcziun 2026 eis ei previu da sanar la via cuntinuonta Via Samun – Via Prau da Cuort (zona da contribuziun 6). Las lavurs d'execuziun per la zona da contribuziun 6 vegnan partidas en dus secturs (6.1 e 6.2). Tenor in schazetg actual dils cuosts eis ei da quintar per la sanaziun dall'entira zona da contribuziun 6 (incl. las lingias industrialas) cun cuosts totals da ver CHF 2'100'000.–.

La suprastonza communal da damonda per in credit brut da CHF 2'100'000.–

Tractanda 5

Consorzi da scola LFSS, revisiun parziala dallas statutas e digl uorden da scola

La nova lescha da scola ch'ei entrada en vigur per gl'onn da scola 2025-2026 pretenda midadas terminologicas ed era tematicas els statuts ed egl uorden da scola dil consorzi da scola Laax – Falera – Sagogn – Schluein.

- El text vegn la formulaziun «lescha da scola» remplazzada cun la formulaziun «lescha da scola populara». Quei vegn risguardau els dus documents.
- Da niev ei la scoletta obligatorica per tut ils affons, perquei croda il passus che la scoletta seigi obligatorica per ils affons da lungatg jester.
- Entras igl obligatori da scoletta crescha l'obligaziun d'ir a scola da nov sin endisch onns ed aschia ei in relasch anticipau dalla obligaziun d'ir a scola buc pusseivels el «novavel» onn da scola mobein «el davos onn da scola obligatoric».
- Cunquei ch'il cantun surpren ils cuosts per la scolaziun hospitala, ei il passus vegnius adattaus, che la scolaziun e la promoziun da scolaras e scolaras ordeifer las structuradas dil consorzi da scola sto vegnir surpigliada separadamein da mintga vischnaunca dil consorzi; la formulaziun per surpigliar ils cuosts ei vegnida aschuntada cun «resp. dil cantun».

Il svilup demografic pretenda ina adataziun che mintga scoletta seigi obligatorica en las vischnauncas dil consorzi.

- En l'ordinaziun da scola dil cantun Grischun sut il punct 3.2 (menaschi da scola) vegn definau egl artechel 20 (grondezias minimalas) il diember minimal da tschun affons per la scoletta.
- Quei diember minimal sto vegnir contonschius gia ussa, quei ch'ei actualmein il cass en tuttas vischnauncas. En cass che quei diember minimal vegness buca cotonschius inaga ei gl'artechel

2 vegnius adattaus en omisdus documents. Tenor la lescha eisi buca pusseivel da mantener la scoletta sut il diember d'affons minimal.

- Quei diember minimal duei vegnir adattaus egl avegnir dalla cummissiun da scola tenor situaziun.

In'ulteriura adattaziun pertucca l'affittaziun dallas localitads:

- La scoletta ha la medema egualitad sco ils auters scalems da scola. Visavi las vischnauncas seprenta il consorzi da scola sco affittader da tuttas localitads dils scalems da scola. «Tut ils scalems da scola» munta: scoletta, scola primara, scalem superiur e structuradas dil di.
- Ils custs da menaschi e d'administraziun, ch'il consorzi porta, vegnan definai egl arte-chel 24 e numerai en 12 puncts. Il punct 4 ei formulaus nuncapeivel. Numnadamein:

"novas acquisiziuns ed il manteniment dil mobiliar". Da niev ha ei num "tuttas novas acquisiziuns, ed era il manteniment dil mobiliar". Aschia eisi clar, ch'ei setracta buca mo d'acquistar niev mobiliar.

Igl ei aunc inagada da puntuar, che tuttas midadas ein da natira terminologicas ni (per part) tenor mesiras dalla lescha, e ch'ei vegn risguardau ils process existents.

Neginas da questas midadas dils documents vegnan a caschunar midadas el consorzi da scola ni en las vischnauncas.

A caschun dalla radunonza communal vegn la suprastanza communal ad explicar la fatschenta en detagl.

La suprastanza communal propoia d'approbar la revisiun parziala dallas statutas e digl uorden da scola.

Tractanda

Fundaziun dil menaschi forestal "Revier forestal Gonda" cun las vischnauncas da Laax, Sagogn, Falera e Schluein

1. Situaziun da partenza

Dapi 2014 economisescha il menaschi forestal Sagogn-Laax ils uauls dallas vischnauncas Laax, Sagogn, Falera e Schluein. Laax e Sagogn fuorman in consorzi cun ina atgna gruppa forestala. Quel procura ils uauls dallas vischnauncas Falera e Schluein cun ina cunvegna da prestaziun. Per garantir ch'ils cuosts seigien risguardai e ch'els vegnien reparti commensuradamein sillas quater vischnauncas eis ei necessari, suenter diesch onns, d'examinar e d'adattar la cunvegna. Enten elaborar quei document ei la caschun sedada d'examinar sch'ins savessi simplificar ed optimar l'organisaziun actuala dallas quater vischnauncas pertuccont la tgira dils uauls.

Cun quella finamira han representants da tuttas vischnauncas elaborau in project da reorganisaziun e cooperaziun. Gl'uffeci d'ual e prighels dalla natira dil cantun Grischun ha accumpignau e susteniu quel.

2. Situaziun actuala

Prest han ins constatau che l'organisaziun actuala cullas quater unitads e pliras contabilitats ei fetg pretensiusa. Al menaschi forestal Sagogn-Laax dat ella bia lavur administrativa e da planisaziun. Igl ei semussau ch'ins stuess metter la cunvegna da prestaziun existenta per cultivar ils uauls da Falera e Schluein sin ina basa gesta ord vesta dils cuosts. Plinavon semuossi che l'organisaziun actuala garantesch buca a tuttas vischnauncas ils medems dretgs da discutir e decider.

3. Finamiras

Cun reorganisar la cooperaziun actuala ad ina nova cuminonza da selvicultura cun adminis-traziun centrala vulan las quater vischnauncas schaffir las cundiziuns per ina structura da menaschi efficienta ed adattada. La nova fuorma d'organisaziun lubescha d'optimar e simplificar ils process da planisaziun e da menaschi. En connex culla direcziun strategica dall'interpresa preveda l'organisziun nova il medem dretg da condecider per tuttas quater vischnauncas. Finanzialmein separticipesch las quater vischnauncas tenor lur cumparts. Quellas sebasan silla clav da repartiziun che risguarda la surfatscha d'uaul dalla singula vischnaunca culla quota fixa dil tagl da lenna.

4. Fuorma giuridica

Sco fuorma giuridica eis ei previu da fundar ina instituziun da dretg public independenta. Il niev menaschi duei senumnar «Revier forestal Gonda», il num sebas a sigl uaul da Gonda nua ch'il territori da tuttas quater vischnauncas secruscha. Il niev menaschi economisass ina surfatscha totala da 2144 hectaras cun in tagl annual da 6150 meters cubis.

5. Organisaziun

L'organisaziun dil menaschi niev dils 01-01-2026 ei fixada els statuts (mira pagina web dalla vischnaunca). Quels sebasan sil dretg da discutir e condecider communabel ed equivalent dallas quater vischnauncas. Sco purtadras han lezzas mintgamai in representant el cussegl d'administraziun dall'instituziun, quel ei responsabel per la direcziun strategica dil menaschi. La direcziun operativa ha il meinagestiu ch'ei il medem mument era il selviculur da revier. Tiel diember da persunal dat ei neginas midadas e las surfatschas d'uaul restan en possess dallas vischnauncas politicas respectiv dallas vischnauncas burgheisas.

6. Finanzas

La nova fuorma d'organisaziun preveda ina suletta contabilitad per la selvicultura da tuttas quater vischnauncas. Ils mieds finansials necessaris per ademplir las incumbensas derivan da contribuziuns da Confederaziun e Cantun, dils recavs ord la vendita da lenna ed entradas da survetschs per tiarzas persunas e vischnauncas sco era da contribuziuns ed indemnizaziuns dallas vischnauncas commembras.

Prestaziuns specialas ch'il menaschi ademplescha individualmein per las vischnauncas (p. ex. lavurs pils menaschis communalis) vegnan quintai giu tenor il principi dil caschunader.

Il quen annual total sa vegnir repartius, tenor ina clav fixa, sillas vischnauncas commembras ni attribuius allas reservas e duvraus conform agl intent.

Sin fundament da cefras d'experiencescha dils davos 5 onns e culla medema dimensiun da prestaziuns sco oz, san ins parter a liunga vesta dil fatg ch'il menaschi vegn a mussar in resultat annual ulivau. Il preventiv da planisaziun pigl onn 2026 preveda in pign gudogn da 8'000 francs, quei tier expensas da 677'000 francs ed entradas da 685'000 francs.

Clav da repartiziun:

La clav da repartiziun sebasa silla surfatscha d'uaul totala ed il tagl annual ($2 \times \text{tagl annual} + 1 \times \text{surfatscha d'uaul totala}$), quei che dat las suandontas cumparts per mintga vischnaunca:

Laax	44.55%
Sagogn	23.53%
Falera	19.70%
Schluein	12.22%

Capital da participaziun:

Per garantir la liquiditad necessaria dil menaschi ordinari dall'instituziun, prestan las vischnauncas commembras in deposit unic sco capital da participaziun ella dimensiun da totalmein 350'000 francs. La repartiziun vegn fatga tenor la clav fixada sura:

Laax	155'925 frs.
Sagogn	82'355 frs.
Falera	68'950 frs.
Schluein	42'770 frs.

Pagament da cumpensaziun pigl inventari existent:

Vid gl'inventari existent dil menaschi forestal Sagogn-Laax (*vehichels, maschinas, uaffens*) prestan las vischnauncas da Falera e Schluein ina contribuziun tenor cumpart alla clav da repartiziun e valor actuala digl inventari ils 31-12-2025. Lezza ei totalmein ca. 70'000 francs.

7. Avantatgs per las vischnauncas

Las suprastonzas communalas da Laax, Sagogn, Falera e Schluein ein perschudadidas ch'ins scaffescha, cun reorganisar il sector dalla selvicultura e cun in menaschi communabel, las premissas per ina economisaziun d'uaul persistente ed efficienta. Las vischnauncas e lur populaziun han plinavon ils suantonts avantatgs:

- In menaschi forestal organisaus conformamein garantescha las funcziuns digl uaul.
- Ins mantegn ella regiun plazzas da lavur e da scolaziun.
- Ins mantegn cumpetenzas specialisadas ed enconuschientschas localas en connex cun prighels dalla natira.
- Ils menaschis communalis survegnan in sustegn flexibel tenor basegns.
- Ins sa trer a nez sinergias cun planisar ed organisar mesiras dalla tgira d'uaul.
- In quen da menaschi transparent per las prestaziuns dalla selvicultura.

La suprastonza communal da Falera recamonda a votantas e votants d'approbar ils statuts dall'instituziun dil dretg public independenta «Revier forestal Gonda» e d'approbar il deposit unic da 68'950 francs sco capital da participaziun alla nova instituziun.

Falera 28-11-2025

En num dalla suprastonza communal

Il president

il menader operativ

Norbert Good

Ivo Speck